

החלטת ועדת האתיקה
בענין קובלנותיהם ההדדיות של חברי הכנסת אריה אלדד, גלעד ארדן ואורי אריאל ושל חבר הכנסת
אחמד טיבי
מיום ט' באדר התשס"ז - 27 בפברואר 2007

1. הקובלנות

ביום כ"ז בטבת, התשס"ז (17 ינואר 2007) פנו חברי הכנסת אריה אלדד, גלעד ארדן ואורי אריאל לוועדת האתיקה בקובלנות נפרדות נגד חבר הכנסת אחמד טיבי בענין דרך ניהול ישיבת הכנסת על ידי ביום ה 16- בינואר 2007 בנוסף, באותו היום, פנה ח"כ אחמד טיבי לוועדת האתיקה בשתי קובלנות נפרדות: האחת נגד ח"כ גלעד ארדן וח"כ אריה אלדד והשניה נגד ח"כ אורי אריאל.

קובלנתו של חבר הכנסת אריה אלדד

בקובלנתו טוען ח"כ אריה אלדד כי במהלך ישיבת הכנסת ניצל ח"כ טיבי את מעמדו כיו"ר הישיבה והוציא מספר חברי כנסת, ובכלל זה גם אותו, בטענה שפגעו במעמדו. לטענת ח"כ אריה אלדד, פרוטוקול המליאה מלמד כי ח"כ אחמד טיבי בחר להשתמש בסמכותו שלא באופן הראוי לה, אלא ביקש להשתמש בה על מנת להוציא מהדיון את כל מי שנדמה היה לו כי הוא מתנגד לו ולדעותיו. עוד טען ח"כ אריה אלדד כי ח"כ אחמד טיבי פעל בניגוד מוחלט לתקנון ולקביעות קודמות של ועדת האתיקה והוציא חברי כנסת מהישיבה בהליך של שלוש קריאות לסדר רצופות, או ללא קריאה לסדר כלל, למרות שלא הייתה כל עילה של ממש להתנהגותו של ח"כ אחמד טיבי.

קובלנתו של חבר הכנסת גלעד ארדן

ח"כ גלעד ארדן טען בקובלנה כי ח"כ אחמד טיבי עשה שימוש אסור ובלתי ראוי בסמכותו כיו"ר הישיבה, עיוות את הוראות התקנון ופגע בכבוד הכנסת תוך ניצול מעמדו לרעה. לטענת ח"כ גלעד ארדן, בעת הדיון במליאה על הצעת חוק שהגיש ח"כ גלעד ארדן, ח"כ טיבי אשר כיהן כיו"ר הישיבה צעק עליו והוציא מהמליאה בניגוד לתקנון הכנסת ולהחלטת ועדת האתיקה הקובעת שהקריאה לסדר שלוש פעמים לא תעשה באופן רצוף אלא באופן שתינתן לחבר הכנסת שהות לתקן את דרכיו בין קריאה אחת לסדר לבין זו שתבוא אחריה. ח"כ גלעד ארדן הוסיף בקובלנתו כי הוא הודיע לח"כ אחמד טיבי, יחד עם חברי כנסת אחרים, כי אין בסמכותו להוציא באופן זה ולמרות שח"כ אחמד טיבי לטענתו שמע ואף ידע זאת ואישר שהוא יודע זאת, הוציא את ח"כ גלעד ארדן מהמליאה.

קובלנתו של חבר הכנסת אורי אריאל

ח"כ אורי אריאל טען כי ח"כ אחמד טיבי בחר להשתמש בסמכותו כיו"ר הישיבה בצורה צינית ובלתי ראויה וניצל את מעמדו כיו"ר הישיבה להוציא מספר חברי כנסת בטענה שפגעו במעמדו. לטענת ח"כ אורי אריאל, ח"כ אחמד טיבי הוציא מהדיון את כל מי שנדמה היה לו כי הוא מתנגד לו ולדעותיו ופעל בניגוד מוחלט לתקנון והוציא ללא קריאה ראשונה-שניה-שלישית.

קובלנתו של ח"כ אחמד טיבי נגד חברי הכנסת גלעד ארדן ואריה אלדד

בקובלנתו טוען ח"כ אחמד טיבי כי בשבתו כיושב הראש בישיבת הכנסת ביום 16 לינואר 2007 התפרץ לעברו ח"כ גלעד ארדן בצעקות באומרו "תתביישו לכם", כאשר ח"כ מוחמד ברכה (הדובר מעל הדוכן) והוא העירו לח"כ גלעד ארדן בנושא הצעת החוק שהעלה. לטענתו, אין מקובל לפנות בבוטות וחוצפה כזאת ליושב הראש. עוד נטען כי ח"כ אריה אלדד נהג באותה בוטות כאשר בנוסף ל"תתבייש לך" אמר גם "על ראש הגנב בוער הכובע".

קובלנתו של חה"כ אחמד טיבי נגד חה"כ אורי אריאל

בקובלנתו טוען חה"כ אחמד טיבי כי לאחר שהורה על הוצאתו של חה"כ גלעד ארדן לאחר שצעק לעברו "תתביישו", התפרץ לעברו חה"כ אורי אריאל, עמד על רגליו ואמר ליושב הראש "אני רוצה לומר לך תתבייש לך". לטענת חה"כ אחמד טיבי, הוא חזר על כך מספר פעמים והמדובר בהתנהגות פרועה הפוגעת ביושב הראש.

2. תגובת הנקבל - חה"כ אחמד טיבי

בתגובתו של חה"כ אחמד טיבי מיום ה' בשבט התשס"ז (24 ינואר 2007) טען חה"כ אחמד טיבי כי חברי הכנסת גלעד ארדן, אורי אריאל ואריה אלדד התפרצו תוך כדי דיון כלפי יו"ר הישיבה וצעקו לעברו אחד אחרי השני "תתבייש לך". לטענת חה"כ אחמד טיבי, הוא הוציא את חברי הכנסת ללא אתראות ולאחר מתקוף סמכותו על פי סעיף 72(א) לתקנון הכנסת בעילת פגיעה בכבוד יו"ר הכנסת. עוד ציין חה"כ אחמד טיבי כי התנהגותם של חברי הכנסת אורי אריאל ואריה אלדד היתה חמורה שבעתיים ויש להענישם בכל חומרת הדין.

תגובת הנקבלים - חברי הכנסת גלעד ארדן, אורי אריאל ואריה אלדד

בתגובתם של חברי הכנסת גלעד ארדן, אורי אריאל ואריה אלדד מיום כ"ח בטבת התשס"ז (18 ינואר 2007) נטען כי חה"כ אחמד טיבי הגיש את הקובלנות כדי לנסות ולהצדיק את התנהגותו בעת ניהול הישיבה ביום 16 בינואר 2007 וכי אין בקובלנתו ולא כלום אלא רק נסיון ליצור איזון בוועדת האתיקה לאחר שהבין כי הוגשו כנגדו קובלנות. עוד נטען כי אין המדובר בתלונות הדדיות וכי פרוטוקול הישיבה מעיד על כך כי ההערה "תתבייש" נאמרה כמחאה מינימליסטית על התנהגותו של יושב הראש, על השימוש לרעה בכוחו ועל שלא פעל כיושב הראש בניהול הישיבה אלא כחבר כנסת עם דעות פוליטיות הנלחם נגד מי שדעתו שונה.

3. החלטת הוועדה

ועדת האתיקה דנה בקובלנות ההדדיות ולהלן החלטתה:

המסגרת הנורמטיבית

תקנון הכנסת מעניק ליושב ראש הישיבה סמכות להרחיק חבר כנסת מיישיבת המליאה על פי סעיפים 69 ו-70 א (לאחר שלוש קריאות לסדר או לאלתר, על פי סעיף 72 א) לתקנון.

סעיפים 69 ו-70 א) לתקנון הכנסת קובעים בהתאמה כדלקמן:

"חבר הכנסת המתנהג בישיבת הכנסת בצורה הפוגעת בכבוד הכנסת או בכבוד אחד מחבריה או בסדר דיוניה, יזהירו היושב ראש בהודיעו שהוא קורא אותו לסדר".

"קרא היושב ראש את חבר הכנסת לסדר שלוש פעמים בישיבה אחת, רשאי היושב ראש לשלול ממנו את רשות הדיבור באותה ישיבה, או להוציא את החבר מהישיבה ואם היה צורך בכך - לתת הוראה להוצאתו בכוח; הוצא חבר הכנסת כאמור, רשאי הוא להיכנס לישיבה לצורך הצבעה בלבד".

הנה כי כן, בהתאם לסעיפים אלו, רשאי יושב ראש הישיבה להרחיק חבר כנסת מיישיבת המליאה ובלבד שקרא את חבר הכנסת לסדר שלוש פעמים. סמכות זאת פורשה בעבר במסגרת החלטת ועדת האתיקה משנת 2001 אשר קבעה כי:

"כוונת סעיף 70 א) לתקנון לפיו אין להוציא חבר כנסת מן האולם לפני שנקרא לסדר שלוש פעמים בישיבה אחת, היא שהקריאה לסדר שלוש פעמים לא תיעשה באופן רצוף אלא שתינתן לחבר הכנסת

שהות לתקן את דרכיו בין קריאה אחת לסדר לבין זו שתבוא אחריה, אם יהא עוד צורך בקריאה נוספת לסדר. קריאה לסדר שלוש פעמים רצוף מחטיאה את מטרתה."

לאחרונה, במסגרת החלטת ועדת האתיקה בקובלנה של חה"כ לימור לבנת נגד חה"כ דוד טל מיום ט' בחשוון התשס"ז (31 באוקטובר 2006) חזרה ועדת האתיקה על הפרשנות האמורה והדגישה את האמור בהחלטתה משנת 2001. החלטתה האמורה הונחה על שולחן הכנסת והועברה ליושבת ראש הכנסת ולסגניה.

בצד ההוראות כאמור בסעיפים 69 ו-70(א) שעניינן באזהרת חבר הכנסת המתנהג בצורה הפוגעת בכבוד הכנסת וסמכות היושב ראש להרחיק חבר כנסת כזה מהישיבה לאחר קריאתו לסדר שלוש פעמים תוך מתן הזדמנות לתקן את התנהגותו, קיימת הוראה אחרת, שעניינה הרחקה מן הישיבה לאלתר, שאיננה טעונה אזהרה הכללית כקבוע בסעיף 72(א) לתקנון הכנסת:

"הפר חבר הכנסת את הסדר הפרה חמורה, או שפגע בכבוד הכנסת, בכבוד היושב ראש או בכבוד אחד מחבריה, רשאי היושב ראש להוציא על אתר מהישיבה, ואם יהיה צורך בכך - לתת הוראה להוצאתו בכוח; לענין זה יראו הפרעה בעת הצבעה, כהפרה חמורה".

אין ספק כי משמדובר בהרחקה לאלתר ללא שקיימת חובת אזהרה מוקדמת, תכליתו של סעיף זה להעניק סמכות ליושב הראש לפעול כנגד חבר כנסת אשר מפר באופן קיצוני את הסדר או שפוגע באופן ברור, ישיר וחמור בכבוד יושב הראש, ונדרשת פעולה מיידית.

השימוש בסעיף זה על ידי יושב הראש מוגבל למקרים חריגים ביותר וזאת עקב הסנקציה החמורה המוטלת על חבר הכנסת המוצא לאלתר מהישיבה. עוד יאמר כי לצורך שימוש בסעיף זה על יושב הראש לומר באותו מעמד כי הוא פועל על פי סמכותו כקבוע בסעיף 72(א) לתקנון.

כפועל יוצא מהאמור לעיל, ונוכח הסנקציה החריפה המוטלת על חבר הכנסת, שימוש בסעיף 72(א) ייעשה רק כמוצא אחרון, כתגובה להתנהגות בוטה ביותר או לאירועים חריגים במליאה, ובמקרה שבו הפעלת סמכות יושב הראש בהתאם לסעיף 70(א) אינה יכולה לסייע.

מן הכלל אל הפרט

בתאריך 16 בינואר 2007 התקיימה ישיבת כנסת בראשות חה"כ אחמד טיבי, סגן יו"ר הכנסת. בהתאם לעמוד 85 בפרוטוקול הישיבה, בעת דיון בהצעת חוק יסוד: הכנסת (תיקון מס' 39) (השעייה מכהונה), נאמרו בין היתר, הדברים הבאים:

חה"כ גלעד ארדן: נכון. אתה רוצה שכל העם יגיד שעבריינים מחוקקים פה חוקים? תתביישו לכם שאתם אומרים את זה רק מתוך אינטרס פרטי שלכם".

היו"ר חה"כ אחמד טיבי: אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה, שניה שלישית. צא החוצה".

חה"כ מיכאל איתן: זה לא חוקי, אין דבר כזה.

היו"ר חה"כ אחמד טיבי: לא. צא החוצה. אל תגיד ליושב ראש "תתביישו לכם".

בהמשך הדברים, בעמוד 92 נאמרו בין היתר, הדברים הבאים:

חה"כ אורי אריאל: אני אגיד לך משהו: תתבייש לך.

היו"ר חה"כ אחמד טיבי: צא החוצה. להוציא אותו החוצה.

בהמשך הדברים, בעמוד 93 נאמרו בין היתר, הדברים הבאים:

חה"כ אריה אלדד": באמת תתבייש לך .

היו"ר חה"כ אחמד טיבי": להוציא אותו החוצה. להוציא גם את חבר הכנסת אריה אלדד .

ועדת האתיקה הגיעה למסקנה כי במקרה זה, הקובלנה שהוגשה נגד חה"כ אחמד טיבי היתה מוצדקת .

ועדת האתיקה גורסת כי בנסיבות העניין, לא היה כל צורך להפעיל את סמכות יושב הראש בהתאם לסעיף 72(א) וכי לא להתבטאות כגון זו, שתחילתה בדברי חה"כ גלעד ארדן, וסופה בדברי האחרים נועד הסעיף. יתרה מכך, ועדת האתיקה לא השתכנעה כי הדברים שאמר חה"כ גלעד ארדן, "תתביישו לכם", כוונו במישרין ליושב הראש. מדובר באמירה כללית שאין די בה לצורך השימוש בסעיף 72(א) לעניין פגיעה בכבוד יושב הראש .

זאת ועוד, מעיון בפרוטוקול לא עולה כי המדובר בהפרה חמורה של הסדר או בפגיעה בכבוד הכנסת. כמו כן, הפרוטוקול מצביע על כך כי יושב הראש פעל בעת ובעונה אחת, לכאורה, הן על יסוד סעיף 70(א) (המחייב אזהרה בשלוש קריאות) והן על יסוד סעיף 72(א) (לעניין פגיעה בכבוד יושב הראש).

לעיל הובהר שאין מדובר בסעיפים המכוונים לאותה התנהגות. לדעת הוועדה, הפעלתם של הסעיפים השונים, כפי שנעשה במקרה זה, אינה יכולה להיעשות במשולב, שכן זכותו של חבר הכנסת לדעת במפורש על יסוד איזה סעיף הוא מורחק מן המליאה.

בנוגע להפעלת סמכות יושב הראש מכוח סעיף 70(א), חוזרת ועדת האתיקה על החלטתה כי קריאה לסדר שלוש פעמים באופן רצוף מחטיאה את מטרתה. במקרה דנן, נערכו הקריאות לסדר באופן רצוף על ידי יושב הראש וזאת בניגוד להחלטות ועדת האתיקה.

בנוגע להפעלת סמכות יושב הראש מכוח סעיף 72(א) סבורה הוועדה כי הנסיבות לא הצדיקו שימוש בסעיף זה, וכמו כן, יושב הראש לא הבהיר במפורש (בזמן אמת) כי הוא עושה שימוש בסמכותו לפי סעיף זה.

אשר לקובלנותיו של חה"כ אחמד טיבי, הוועדה לא מצאה בסיס מספיק לקובלנתו. עיון בפרוטוקול מגלה, על פני הדברים, כי התנהגותו הראשונית של חה"כ אחמד טיבי כיושב הראש היא שגררה התנצחות מילולית בהמשך, ועירבה גם חברי כנסת נוספים שלא היו "בזירה" מלכתחילה. הוועדה לא ראתה, איפוא, להעיר על התנהגותם של חברי הכנסת הנקבלים, שבעיקרה באה כתגובה להפעלת סמכות שלא כדין על ידי חה"כ אחמד טיבי .

לפיכך, ולנוכח דברים אלו, וכן בהתחשב בעובדה כי ועדת האתיקה נדרשה לאחרונה לסוגיית ההרחקה של חבר כנסת מהישיבה לאחר שלוש קריאות לסדר והניחה את החלטה באותו נושא על שולחן הכנסת, ועדת האתיקה החליטה להטיל על חה"כ אחמד טיבי הערה . בנוסף החליטה ועדת האתיקה להפנות את תשומת ליבם של יו"ר הכנסת והסגנים להנחיות הכלולות בהחלטתה בנושא הפעלת סמכות יושב הראש להרחקת חברי הכנסת על פי הסעיפים הנדונים.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.